

การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโซนธานีหมี่ขิด สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดอุดรธานี

The administrative management based on good governance principles of school administrators in Thani Mee Khit zone group under Udon Thani Learning Promotion Office

อภิวัฒน์ จิระชาติ^{1*}, นพพงษ์ บุญจิตราดุลย์²

Apiwat Jirachat^{1*}, Noppong Bunjitadun²

^{1, 2} หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชธานี วิทยาเขตอุดรธานี

^{1, 2} Master of Education Program in Educational Administration, Ratchathani University, Udon Thani Campus

Corresponding author's e-mail: boyapiwat1632@gmail.com^{1}, Noppong@gmail.com²

Received: February 09, 2025

Revised: February 16, 2025

Accepted: March 14, 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการบริหารสถานศึกษาและแนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโซนธานีหมี่ขิด สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดอุดรธานี กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย จำนวน 108 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม มีค่าความเที่ยงตรง ระหว่าง 0.67-1.00 ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.85 และแบบสัมภาษณ์ การเก็บรวบรวมข้อมูลใช้แบบสอบถามออนไลน์ Google Form ทางอีเมล คิดเป็นร้อยละ 100 สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์เนื้อหาผลการวิจัยพบว่า 1. การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโซนธานีหมี่ขิด ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาารายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ หลักความคุ้มค่า อยู่ระดับมากที่สุด รองลงมาคือ หลักการมีส่วนร่วม และหลักความโปร่งใส ด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ หลักคุณธรรม 2. แนวทางการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา คือ สถานศึกษาต้องจัดทำคู่มือการปฏิบัติงานที่ชัดเจนและบังคับใช้กฎระเบียบอย่างเท่าเทียม ผู้บริหารต้องเป็นแบบอย่างด้านความซื่อสัตย์และส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมแก่บุคลากร มีระบบรายงานผลการดำเนินงานที่ทันสมัย และตรวจสอบได้ มอบหมายงานตามความสามารถและติดตามประเมินผลอย่างสม่ำเสมอ เปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการพัฒนาสถานศึกษา และบริหารทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุดด้วยระบบการดูแลรักษาที่มีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ: การบริหารสถานศึกษา, หลักธรรมาภิบาล, แนวทางพัฒนา

Abstract

The objectives of this research were to examine school management and to develop guidelines for administrative management based on the good governance principles applied by school administrators in the Thani Mee Khit Zone Group, under the jurisdiction of the Udon Thani Learning Promotion Office. The sample group for this research consisted of 108 people. The research instruments included questionnaires, which had a validity ranging from 0.67 to 1.00 and a reliability of 0.85, as well as interview forms. Data was collected using google forms via email, ensuring a 100% response rate. Statistical methods for data analysis included frequency, percentage, mean, standard deviation, and content analysis. The research findings were as follows: 1. The overall administrative management, based on good governance principles, was at a high level. The highest means was the value for money principle at the highest level, followed by the participation principle and the transparency principle. The lowest mean was the ethics principle. 2. The guidelines for developing school administration based on good governance principles were as follows: Schools must establish clear operational manuals and enforce regulations equitably. Administrators should act as role models in honesty and promote ethical and moral values among staff. There should be modern and transparent reporting systems in place. Tasks must be assigned based on individual capabilities, with regular monitoring and evaluation. Stakeholders should be given opportunities to participate in the school's development. Resources should be managed efficiently to ensure maximum benefit, accompanied by an effective maintenance system.

Keywords: administrative management, good governance, development guidelines

ที่มาและความสำคัญของปัญหา

ในยุคสมัยที่โลกเข้าสู่ช่วงเวลาแห่งการเปลี่ยนแปลงเกิดการเจริญเติบโตของเทคโนโลยี ที่หลากหลาย ส่งผลให้ เศรษฐกิจ สังคม และการเมืองของประเทศต่าง ๆ ในโลกเกิดการเปลี่ยนแปลง มากกว่าช่วงอดีตที่ผ่านมา ซึ่งการเปลี่ยนแปลง ในยุคนี้เป็นการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วมากขึ้น โดยเป็นไปอย่างมีพลังซับซ้อนและมักไม่สามารถคาดการณ์ได้ จึงเกิดเป็น ผลกระทบต่าง ๆ ดังนั้นจึงพบว่าในเวลานี้และอนาคตข้างหน้าประเทศต่าง ๆ ให้ความสำคัญต่อคุณภาพในการบริหาร กับ ความเปลี่ยนแปลงและการสร้างระบบการบริหารจัดการที่ดี เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับประเทศชาตินั้น ถือเป็นกระบวนการ สำคัญในการบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพเป็นแนวทางในการจัดระเบียบ เพื่อให้สังคมของประเทศทั้งภาครัฐ ภาคธุรกิจ เอกชน และภาคประชาชนของทั้งประเทศสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุข และตั้งอยู่ในความถูกต้องเป็นธรรม มีการปรับวิถีชีวิตวิธีการบริหารราชการของประเทศไทยใหม่ทั้งระบบโดยกำหนดเจตนารมณ์ของแผ่นดินขึ้นมาเพื่อทุกฝ่ายใน ประเทศร่วมกันคิด ร่วมกันจัดการ ร่วมกันรับผิดชอบ แก้ปัญหาพัฒนานำพาแผ่นดินนี้ไปสู่ความสงบสันติสุข มีการพัฒนาที่ ยั่งยืนและก้าวไกล เป็นไปตามพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 ตาม มาตรา 6 ระบุว่า การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี ได้แก่การบริหารราชการเพื่อบรรลุเป้าหมายเกิดประโยชน์สุขของประชาชน เกิดประสิทธิภาพ และเกิดความคุ้มค่าในเชิงภารกิจของรัฐ ไม่มีขั้นตอนการปฏิบัติงานเกินความจำเป็น มีการปรับปรุงภารกิจ ของส่วนราชการให้ทันต่อสถานการณ์ ประชาชนได้รับการอำนวยความสะดวกและได้รับการตอบสนองความต้องการ มีการประเมินผลการปฏิบัติราชการอย่างสม่ำเสมอ ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นทุกวัน ทั้งในด้านความรู้ เทคโนโลยี ศิลปวัฒนธรรม กีฬา ฯลฯ ทำให้นานาชาติต่างให้ความสำคัญกับการผลิตเยาวชนซึ่งเป็นกำลังของประเทศเพื่อ ยกระดับคุณภาพของประชาชนให้ทัดเทียมหรือเหนือกว่าชาติอื่นเพื่อรองรับการแข่งขันในอนาคตโดยเฉพาะในด้านการศึกษา หากการศึกษามีคุณภาพย่อมเป็นที่แน่นอนว่าเยาวชนต้องมีคุณภาพตามไปด้วย เพราะมาตรฐานการศึกษาเป็นวัฒนธรรมที่

มนุษยชาติประดิษฐ์ขึ้น เพื่อใช้เป็นกรอบการพัฒนาศักยภาพของพลเมืองให้มีคุณลักษณะตามที่สังคมพึงประสงค์ ซึ่งสังคมจำเป็นต้องมีการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพเพื่อเป็นกลไกในการรักษาคุณภาพของพลเมือง

การปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 มีความมุ่งหมายที่จะจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์มีความสุข การดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ จำเป็นที่จะต้องมีการกระจายอำนาจและให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วม และให้สอดคล้องกับเป้าหมายของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 ซึ่งกำหนดเป้าหมายการพัฒนาคนให้ได้รับการพัฒนาทั้งด้านร่างกาย จิตใจ ความรู้ความสามารถ ทักษะการประกอบอาชีพ และมีความมั่นคงปลอดภัยในการดำรงชีวิตสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ระบุไว้ว่ารัฐต้องส่งเสริมให้หน่วยงานของรัฐใช้หลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและการให้บริการสาธารณะเป็นไปอย่างรวดเร็วมีประสิทธิภาพโปร่งใสสามารถตรวจสอบได้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560) และ ปี พ.ศ. 2552 สำนักงาน ก.พ.ร. ได้ศึกษาและจัดทำเกณฑ์สำหรับใช้ในการสำรวจและประเมินระดับธรรมาภิบาลของส่วนราชการและจังหวัด ซึ่งมีองค์ประกอบรวม 10 ด้าน ได้แก่ ด้านประสิทธิผล ด้านประสิทธิภาพ ด้านการตอบสนอง ด้านการรับผิดชอบ ด้านความโปร่งใส ด้านการมีส่วนร่วม ด้านการกระจายอำนาจ ด้านนิติธรรม ด้านความเสมอภาค และด้านมุ่งเน้นฉันทามติ (เอกฉันท์) และได้มีการสำรวจสถานการณ์ปฏิบัติราชการตามหลักธรรมาภิบาลของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีในหน่วยงานของรัฐ โดยมีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นส่วนราชการระดับกรมหรือเทียบเท่ากรม จำนวน 46 หน่วยงาน ส่วนราชการระดับจังหวัดกระจายทั่วทุกภูมิภาค จำนวน 19 จังหวัด และสถาบันอุดมศึกษา 14 หน่วยงาน รวมทั้งสิ้น 79 หน่วยงาน พบว่า สถานะการปฏิบัติราชการตามหลักธรรมาภิบาลของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีในหน่วยงานของรัฐ 10 หลัก ซึ่งประกอบด้วย หลักนิติธรรม หลักการตอบสนอง หลักการรับผิดชอบ หลักความโปร่งใส หลักประสิทธิผลหลักประสิทธิภาพ หลักความเสมอภาค หลักการมีส่วนร่วม หลักการกระจายอำนาจ และหลักการมุ่งเน้นฉันทามติ

การบริหารงานงบประมาณของสถานศึกษาในยุคปัจจุบันเน้นความเป็นอิสระในการบริหารให้มีความคล่องตัว โปร่งใส ตรวจสอบได้ ยึดหลักการบริหารมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ และบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานมีการจัดผลประโยชน์จากทรัพย์สินของโรงเรียน รวมทั้งจัดหารายได้จากการบริการมาใช้ในการบริหารจัดการเพื่อประโยชน์ทางการศึกษาส่งผลให้เกิดคุณภาพที่ดีต่อผู้เรียน การบริหารงบประมาณจึงให้ความสำคัญอย่างยิ่งต่อระบบการจัดการศึกษา ดังนั้น การบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพมีประสิทธิผลเท่าเทียมกัน จึงส่งผลต่อคุณภาพการศึกษารวมทั้งการติดตามประเมินผลก็เป็นอีกเงื่อนไขหนึ่งที่ส่งผลให้การจัดการศึกษามีคุณภาพได้มาตรฐานตามเป้าหมายของการจัดการศึกษา การบริหารงบประมาณเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งในการบริหารงานทุกชนิดทุกหน่วยงานและทุกองค์การไม่ว่าจะเป็นฝ่ายรัฐหรือเอกชน องค์กรการกุศลหรือฝ่ายธุรกิจทุกหน่วยงานและทุกองค์การจะต้องจัดทำงบประมาณให้มีประสิทธิภาพ เพื่อสามารถใช้งบประมาณที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด รวมทั้งคาดการณ์ล่วงหน้าถึงการเปลี่ยนแปลงทางการเงินที่จะเพิ่มหรือลดในอนาคตด้วย เพื่อสามารถวางแผนแก้ปัญหาได้ทันการณ์ และไม่เป็นเหตุให้การดำเนินงานต้องหยุดชะงักงบประมาณเป็นสิ่งซึ่งแนวความคิดในการบริหารงานตลอดจนวิธีการดำเนินงานงบประมาณ จึงมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์ นโยบาย วิธีการดำเนินงานและโครงสร้างของหน่วยงาน การดำเนินการกับงบประมาณในรูปแบบที่เหมาะสม มีความจำเป็นในการช่วยส่งเสริมการดำเนินงานของหน่วยงานองค์กรให้บรรลุวัตถุประสงค์ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล และการบริหารงานด้านประมาณถือเป็นปัจจัยที่สำคัญอย่างหนึ่งในการบริหารงานทุกองค์การไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานฝ่ายรัฐหรือเอกชน ทุกหน่วยงานมีความปรารถนาและมีความจำเป็นต้องใช้เพื่อให้สามารถดำเนินงานไปได้อย่างคล่องตัวมากยิ่งขึ้น ซึ่งในหน่วยงานจะต้องจัดทำงบประมาณให้มีประสิทธิภาพ เพื่อสามารถใช้งบประมาณที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด รวมทั้งคาดการณ์ล่วงหน้าถึงการเปลี่ยนแปลงทางการเงินที่จะเพิ่มหรือลดในอนาคตด้วย เพื่อสามารถวางแผนแก้ปัญหาได้ทันการณ์และไม่เป็นเหตุให้การดำเนินงานต้องหยุดชะงักงบประมาณเป็นสิ่งซึ่งแนวความคิดในการบริหารงานตลอดจนวิธีการดำเนินงานงบประมาณ จึงมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์ นโยบาย วิธีการดำเนินงานและโครงสร้างของหน่วยงาน งบประมาณในรูปแบบที่เหมาะสมมีเหตุผลจะเป็นการช่วยส่งเสริมการดำเนินงานของหน่วยงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2560)

สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดอุดรธานี ได้มีการกระจายอำนาจให้โรงเรียนมีหน้าที่จัดการศึกษาให้มีคุณภาพ ตามมาตรฐานการศึกษาประกอบกับนโยบายของรัฐบาลที่ส่งเสริมให้ภาคีรัฐ ภาคเอกชน ได้นำหลักธรรมาภิบาลไปปรับใช้ใน องค์การเพื่อสนับสนุนให้เกิดความเป็นระบบระเบียบมีความโปร่งใส ซึ่งสถานศึกษามีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องนำหลัก ธรรมาภิบาลมาปรับใช้ในการบริหารจัดการศึกษา และสร้างความเข้มแข็งในการบริหารงานงบประมาณเพื่อเป็นเครื่องมือใน การควบคุมการบริหารงานให้มีความถูกต้องมีคุณธรรมเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นรับข้อมูล ข่าวสารสามารถตรวจสอบการทำงานได้ มีความรับผิดชอบและมีความคุ้มค่า โดยเฉพาะด้านการบริหารงบประมาณที่เป็น การดำเนินกิจกรรมทางการเงิน และมีส่วนสำคัญในการสนับสนุนงานด้านอื่น ๆ ให้สำเร็จ จึงทำให้การบริหารงบประมาณ ภายในสถานศึกษาควรเป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล และขอบเขตของการตรวจสอบภายใน ซึ่งเป็นหน่วยงานย่อยของ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาที่มีหน้าที่ในการตรวจสอบการดำเนินงานว่าเป็นไปตามกฎหมายระเบียบที่กำหนดไว้หรือไม่ เพื่อให้เป็นไปตามมาตรฐานเดียวกัน ทั้งยังเป็นการเตรียมความพร้อมให้โรงเรียนพร้อมรับการประเมินผลและการตรวจสอบ จากภายนอก ดังนั้น การบริหารงบประมาณจึงควรอาศัยบุคลากรที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับงานด้านงบประมาณเป็นอย่างดี มีความรับผิดชอบในการปฏิบัติงาน รวมทั้งผู้บริหารสถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องควรนำรูปแบบการบริหารงานไปปรับใช้ให้ เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียน และให้ความสำคัญกับหลักธรรมาภิบาลเพื่อให้การบริหารงานของโรงเรียนบรรลุเป้าหมาย เป็นไปอย่างถูกต้องและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อทุกฝ่าย จากการดำเนินงานที่ผ่านมาพบว่า การบริหารของสถานศึกษาในสังกัด ขาดการจัดเวทีรับฟังความคิดเห็นจากผู้มีส่วนได้เสียการสนับสนุนให้บุคลากรในสังกัดเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร การตรวจสอบจาก ภายนอก และจัดการศึกษาไม่สอดคล้องกับความต้องการของสังคม

จากความสำคัญและปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล กลุ่มฐานนี้หมื่นชิต ของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโซนธานีหมื่นชิต สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดอุดรธานีว่าผู้บริหาร สถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องได้นำหลักดังกล่าวมาใช้ในการบริหารจัดการสถานศึกษามากน้อยเพียงใด เพื่อกระตุ้นให้ผู้บริหาร สถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องได้นำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารงานก่อให้เกิดระบบการบริหารจัดการที่ดีและมี ประสิทธิภาพ และป้องกันความผิดพลาดที่อาจจะเกิดขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโซนธานีหมื่นชิต สังกัด สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดอุดรธานี
2. เพื่อศึกษาแนวทางพัฒนาการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโซนธานีหมื่นชิต สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดอุดรธานี

การทบทวนวรรณกรรม

การวิจัยเรื่อง การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโซนธานีหมื่นชิต สังกัด สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดอุดรธานี ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและได้นำเสนอหัวข้อ ดังต่อไปนี้

1. การบริหารสถานศึกษา หมายถึง กระบวนการดำเนินงานต่าง ๆ ในการจัดกิจกรรม ภายในสถานศึกษาโดยมี แบบแผน วิธีการ และขั้นตอนในการปฏิบัติงานไว้อย่างมีระบบ และบรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อพัฒนาเด็ก และเยาวชนให้มีความสามารถ มีทักษะ มีคุณธรรม และนำไปปฏิบัติในการดำรงชีวิตประจำวันได้อย่างมีความสุข ผู้บริหาร ครู และผู้ที่เกี่ยวข้องดำเนินการร่วมกัน โดยอาศัยทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด นำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการจัดการศึกษาให้ ได้มากที่สุดให้เป็นไปด้วยความถูกต้องเหมาะสมมีประสิทธิภาพตามมาตรฐานที่กำหนด (Fayol 1949; Campbell et al., 1971; Sergiovanni, 1982; Hoy & Miskel, 2001; อัคราภรณ์ วรรณรัตน์ และเสาวณี ตรีพุทธรัตน์, 2557; วิรัตน์ พงษ์มิตร,

2557; ปาริฉัตร โชติจันทร์, 2560; ยุทธนา เกื้อกุล, 2560; อัจฉรา จงดี, 2560; สารินทร์ เอี่ยมครอง, 2561; จิตรจรรยา ทรงวิทยา, 2561) การบริหารสถานศึกษามีความสำคัญต่อการขับเคลื่อนภารกิจของสถานศึกษาตามองค์ประกอบ โครงสร้าง งานและบริบทของสถานศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการบริหารงานวิชาการ ซึ่งเป็นหัวใจของการบริหารสถานศึกษาให้ประสบความสำเร็จ ส่งผลต่อผู้เรียนโดยตรง เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล (สุจินตนา ตรงประสิทธิ์, 2560; ปาริฉัตร โชติจันทร์, 2560; ยุทธนา เกื้อกุล, 2560; สารินทร์ เอี่ยมครอง, 2561; จิตรจรรยา ทรงวิทยา, 2561)

2. ผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง ผู้อำนวยการสถานศึกษาและรองผู้อำนวยการสถานศึกษารักษาการในตำแหน่ง ผู้อำนวยการสถานศึกษา ทำหน้าที่ กำกับ ควบคุมดูแล ให้บริการและอำนวยความสะดวกแก่ผู้ร่วมงาน เพื่อให้การดำเนินงาน ตามภารกิจของสถานศึกษาบรรลุตามวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ (สุพัตรา ศรีมาวงษ์, 2556; สุกฤตยา ปงกันทา, 2561; พรพลี ศรีประภากร, 2564) บทบาทหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษา กล่าวถึงบทบาทหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคใหม่ ประกอบด้วย บทบาทผู้นำทางวิชาการ บทบาทผู้รักษาระเบียบวินัย บทบาทผู้ประเมิน บทบาทในการทบทวนนโยบาย บทบาทในการบริหารหลักสูตรและการสอน บทบาทในการกำหนดตารางการปฏิบัติงาน บทบาทในการสร้างบรรยากาศ และ วัฒนธรรมการเรียนรู้ บทบาทในการส่งเสริมการพัฒนา ครูและบุคลากร บทบาทในการประชาสัมพันธ์บทบาทในการประสาน สัมพันธ์กับชุมชน และบทบาทในการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี

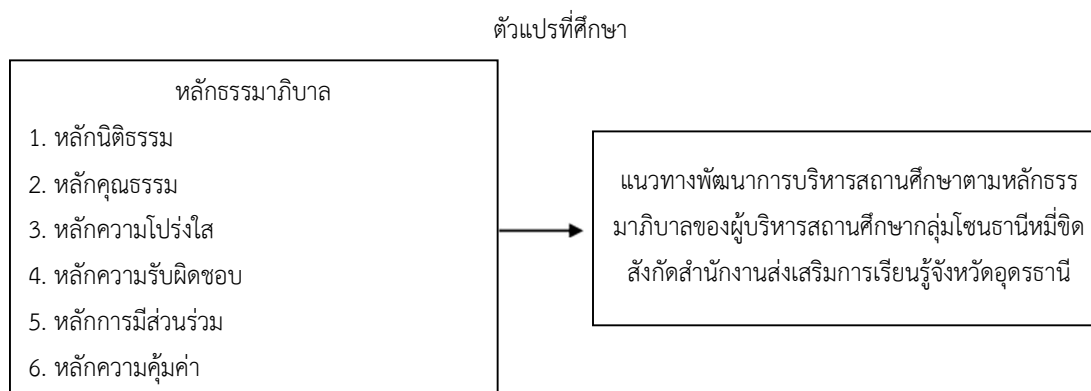
3. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับหลักธรรมาภิบาล

ความหมายหลักธรรมาภิบาล บริบทการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลดังกล่าว สามารถสรุปความหมายของ หลักธรรมาภิบาลได้ว่า หมายถึง วิธีการดำเนินการที่ดีในการจัดการองค์การอย่างมีคุณธรรมจริยธรรมภายใต้การดำเนินงานด้วยความโปร่งใส รับผิดชอบ สามารถตรวจสอบได้ มุ่งประโยชน์สุขให้เกิดกับประชาชน และการมุ่งจัดสรรทรัพยากรขององค์การอย่างคุ้มค่าเป็นระบบตามกฎหมาย มีการดำเนินงานที่เป็นระเบียบมีประสิทธิภาพ เสมอภาค และเป็นธรรมประชาชนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานก่อให้เกิดการตอบสนองต่อความต้องการของส่วนรวม ตลอดจนมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ตามภารกิจขององค์การ วิธีการดำเนินงาน ประกอบด้วย หลักประสิทธิภาพ หลักประสิทธิผล หลักการตอบสนอง หลักการรับผิดชอบต่อหลักความโปร่งใส หลักนิติธรรม หลักความเสมอภาค หลักการกระจายอำนาจ หลักการมีส่วนร่วม และหลักเอกราช (สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน, 2542)

ความสำคัญหลักธรรมาภิบาล การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลข้างต้นจะเห็นว่า หลักธรรมาภิบาลเป็นแนวปฏิบัติในการจัดระเบียบสังคมที่มีความสำคัญครอบคลุมทุกภาคส่วน เป็นกฎเกณฑ์การปกครองที่มีความเป็นธรรมทำให้เกิดการฉ้อโกง ไม่มีการทุจริต ประชาชนสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข เกิดความสันติสุขในสังคม เพราะบุคคลในภาครัฐตระหนักถึงความรับผิดชอบต่อประชาชนและองค์การมากขึ้น นอกจากนี้หลักธรรมาภิบาลยังช่วยกระตุ้นให้กระบวนการประชาธิปไตยเกิดความสมบูรณ์ ระบบการบริหารงานของรัฐมีความยุติธรรม น่าเชื่อถือ ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของภาครัฐได้มากขึ้น และทุกคนปฏิบัติหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล ทำให้เกิดการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า สร้างสังคมให้เข้มแข็งในทุกด้าน เป็นภูมิคุ้มกันที่ดีของประเทศ ลดปัญหาความรุนแรงในสังคมช่วยให้ประเทศพัฒนาอย่างยั่งยืน เป็นวิธีการสร้างความเป็นธรรมในสังคม ทั้งยังช่วยสร้างคุณธรรมและจิตสำนึกทางปัญญาส่งผลให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี และสังคมอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข (สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน, 2542)

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษา หลักการ เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องหลักธรรมาภิบาลของระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542 (สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน, 2542) จำนวน 6 ด้าน ได้แก่ 1) หลักนิติธรรม (legitimacy) 2) หลักคุณธรรม (morality) 3) หลักความโปร่งใส (transparency) 4) หลักการมีส่วนร่วม (participation) 5) หลักความรับผิดชอบต่อ (accountability) และ 6) หลักความคุ้มค่า (value for money) สามารถแสดงได้ตามภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นวิจัยเชิงปริมาณ มีรายละเอียดวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร คือ ครูในศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอกลุ่มโซนธานีหมีขิด สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดอุดรธานี จำนวน 4 อำเภอ รวม 142 คน จำแนกเป็น ข้าราชการครู จำนวน 8 คน พนักงานราชการ (ครู) จำนวน 96 คน พนักงานจ้างเหมาบริการ จำนวน 7 คน และครูประจำศูนย์การเรียนรู้ จำนวน 31 คน

1.2) กลุ่มตัวอย่าง คือ ครูในศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดอุดรธานี จำนวน 108 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตาราง Kerjcie & Morgan จำแนกเป็น ข้าราชการครู จำนวน 6 คน พนักงานราชการ (ครู) จำนวน 73 คน พนักงานจ้างเหมาบริการ จำนวน 5 คน และครูประจำศูนย์การเรียนรู้ จำนวน 24 คน โดยทำการสุ่มแบบชั้นภูมิและทำการสุ่มอย่างง่าย

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 ตามวัตถุประสงค์ ข้อที่ 1 เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามที่สร้างขึ้นจากการศึกษาเอกสารงานวิจัยและแนวคิดที่เกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโซนธานีหมีขิด สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดอุดรธานี ซึ่งมี จำนวน 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามแบบเป็นสำรวจรายการ (checklist)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโซนธานีหมีขิด สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดอุดรธานี 6 ด้าน เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด (บุญชม ศรีสะอาด, 2554) จำนวน 30 ข้อ จำแนกเป็นรายด้าน ดังนี้

- 1) หลักนิติธรรม (legitimacy) จำนวน 5 ข้อ
- 2) หลักคุณธรรม (ethics) จำนวน 5 ข้อ
- 3) หลักความโปร่งใส (transparency) จำนวน 5 ข้อ
- 4) หลักความรับผิดชอบ (accountability) จำนวน 5 ข้อ
- 5) หลักการมีส่วนร่วม (participation) จำนวน 5 ข้อ
- 6) หลักความคุ้มค่า (value for Money) จำนวน 5 ข้อ

2.2 ตามวัตถุประสงค์ ข้อที่ 2 เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสัมภาษณ์ เป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง นำไปสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน เพื่อหาแนวทางพัฒนาเพิ่มเติมการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโซนธานีหมี่ขิด สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดอุดรธานี

2.3 การสร้างและการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

1) ผู้วิจัยพัฒนาเครื่องมือที่เป็นแบบสอบถามให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย จากแนวคิด ทฤษฎีงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2) นำแบบสอบถามที่พัฒนาเสร็จแล้วไปให้อาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อขอคำแนะนำ และตรวจสอบเนื้อหา ภาษาที่ใช้ในแบบสอบถาม

3) นำแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ตรวจสอบสำนวน ภาษา ความครอบคลุมเนื้อหาความเหมาะสมของแบบสอบถามพิจารณาความเที่ยงตรงเนื้อหา (content validity) ปรับปรุงแก้ไขภาษา และคำถามให้ชัดเจนเข้าใจง่ายสำหรับแบบสอบถาม นำมาหาค่าความเที่ยงตรง โดยใช้สูตรดัชนีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ (IOC) ซึ่งผู้เชี่ยวชาญ มีรายชื่อดังต่อไปนี้

- นายชากล้า สงวนนาม ตำแหน่งผู้อำนวยการศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอกุมภวาปี
- นายอิทธิพล จันทศาสตร์ ตำแหน่ง ผู้อำนวยการศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอโนนสะอาด
- นางวรรณพร แสงโยจารย์ ตำแหน่ง ศึกษาานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3

ผลการประเมินความเที่ยงตรงเนื้อหา อยู่ระหว่าง 0.67-1.00

4) นำแบบสอบถามที่ได้แก้ไขปรับปรุงเนื้อหาและภาษา ไปทดลอง (tryout) เพื่อหาค่าจำแนกและความเชื่อมั่น (reliability) ตามวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha-coefficient) ของครอนบาช (Cronbach) กับครูโรงเรียนกลุ่มโซนธานีหมี่ขิด สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดอุดรธานีที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง ได้ค่าความเชื่อมั่น 0.85

5) ปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะก่อนนำไปใช้ในการวิจัย

6) จัดเตรียมแบบสอบถามออนไลน์จาก Google form เพื่อนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการรวบรวมข้อมูล ดังต่อไปนี้

3.1 ผู้วิจัยขอหนังสือขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย และหนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลจากสำนักบัณฑิตวิทยาลัย สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชธานี

3.2 ส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลถึงผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโซนธานีหมี่ขิด สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดอุดรธานี เพื่อขอความร่วมมือในการแจกแบบสอบถาม

3.3 ผู้วิจัยดำเนินการโดยใช้โปรแกรม Google form เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างเป็นรายสถานศึกษาทั้ง 4 อำเภอ ตามจำนวนที่กำหนด ซึ่งจะได้รับข้อมูลทางอีเมล ผู้วิจัยทำการตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของแบบสอบถาม และนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลในแต่ละด้าน และนำแบบสัมภาษณ์ไปสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน ด้วยตนเอง เพื่อขอทราบแนวทางพัฒนา มีรายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ ดังนี้

3.3.1 นางพวงเพชร วิเศษชู ผู้อำนวยการศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอหนองวัวซอ

3.3.2 นางอภิญา อ่อนสำอาจ ผู้อำนวยการศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอบ้านผือ

3.3.3 นายเสกสรร สงวนนาม ผู้อำนวยการศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้อำเภอหนองหาน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูล มีกระบวนการดังนี้

4.1 รวบรวม ตรวจสอบความถูกต้องของแบบสอบถามที่ได้รับคืน ซึ่งแบบสอบถามมีข้อมูลครบถ้วนสมบูรณ์ทุกฉบับ

4.2 แบบสอบถามตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามซึ่งเป็นแบบสำรวจรายการ (checklist) วิเคราะห์โดยการหาค่าความถี่และร้อยละ

4.3 แบบสอบถามตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล ใน 6 ด้าน จำนวน 30 ข้อ ซึ่งคำถามจะเป็นสถานการณ์ทั่วไป และสถานการณ์ในโรงเรียนให้ผู้บริหารสถานศึกษา และครูเลือกตอบตามที่ปฏิบัติตามลักษณะในข้อคำถาม โดยมีคำตอบให้เลือก 5 ระดับ มีเกณฑ์ในการให้คะแนน ดังนี้

5 หมายถึง เห็นด้วยมากที่สุด

4 หมายถึง เห็นด้วยมาก

3 หมายถึง เห็นด้วยปานกลาง

2 หมายถึง เห็นด้วยน้อย

1 หมายถึง เห็นด้วยน้อยที่สุด

4.4 วิเคราะห์แบบสอบถามรายข้อโดยใช้คอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูปแล้วหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เป็นภาพรวมและรายด้าน นำผลการวิเคราะห์มาแปลผลตามแนวคิด เบสท์และคาร์ทน์ ต่อไปนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51 - 5.00 หมายถึง การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล อยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51 - 4.50 หมายถึง การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล อยู่ในระดับระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51 - 3.50 หมายถึง การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล อยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51 - 2.50 หมายถึง การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล อยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.50 หมายถึง การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล อยู่ในระดับน้อยที่สุด

4.5 วิจัยเชิงคุณภาพตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ข้อเสนอแนะแนวทางพัฒนาการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโซนธานีหมีขี้ตัง สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดอุดรธานี และผลการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน ทำการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis)

ผลการวิจัย

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโซนธานีหมีขี้ตัง สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดอุดรธานี ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามลำดับ ดังนี้

ผลการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นพนักงานราชการ (ครู) จำนวน 73 คน คิดเป็นร้อยละ 67.59 รองลงมาเป็น ครูประจำศูนย์การเรียนรู้ จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 22.22 ข้าราชการครู จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 5.56 และพนักงานจ้างเหมาบริการ จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 4.63 และมีประสบการณ์การทำงาน มากกว่า 10 ปี จำนวน 47 คน คิดเป็นร้อยละ 43.92 รองลงมา มีประสบการณ์การทำงาน 5-10 ปี จำนวน 40 คน คิดเป็นร้อยละ 37.04 และมีประสบการณ์การทำงานน้อยกว่า 5 ปี จำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 19.44 ตามลำดับ

ตารางที่ 1 การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโซนธานีหมีขี้ตัง ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.32$, S.D. = 0.54) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ หลักความคุ้มค่า (value for money) อยู่ระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.71$, S.D. = 0.45) รองลงมาคือ หลักการมีส่วนร่วม (participation) ($\bar{X} = 4.37$, S.D. = 0.56) และหลักความโปร่งใส (transparency) ($\bar{X} = 4.30$, S.D. = 0.54) ด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ หลักคุณธรรม (ethics) ($\bar{X} = 3.93$, S.D. = 0.57)

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโซนธานีหมื่นซิด สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดอุดรธานี โดยภาพรวม

ด้านที่	การบริหารตามหลักธรรมาภิบาล	$\bar{X}$	S.D.	ระดับบริหารงาน
1	หลักนิติธรรม (legitimacy)	4.10	0.60	มาก
2	หลักคุณธรรม (ethics)	3.93	0.57	มาก
3	หลักความโปร่งใส (transparency)	4.30	0.54	มาก
4	หลักความรับผิดชอบ (accountability)	4.28	0.54	มาก
5	หลักการมีส่วนร่วม (participation)	4.37	0.56	มาก
6	หลักความคุ้มค่า (value for money)	4.71	0.45	มากที่สุด
รวม		4.28	0.54	มาก

ผลการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 แนวทางพัฒนาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา คือ สถานศึกษาต้องจัดทำคู่มือการปฏิบัติงานที่ชัดเจนและบังคับใช้กฎระเบียบอย่างเท่าเทียม ผู้บริหารต้องเป็นแบบอย่างด้านความซื่อสัตย์และส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมแก่บุคลากร มีระบบรายงานผลการดำเนินงานที่ทันสมัยและตรวจสอบได้ มอบหมายงานตามความสามารถและติดตามประเมินผลอย่างสม่ำเสมอ เปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการพัฒนาสถานศึกษา และบริหารทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุดด้วยระบบการดูแลรักษาที่มีประสิทธิภาพ

การอภิปรายผล

จากการวิจัยครั้งนี้ทำให้ทราบถึงเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโซนธานีหมื่นซิด สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดอุดรธานี สามารถอภิปรายผลได้ว่า ระดับการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโซนธานีหมื่นซิด ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ หลักความคุ้มค่า (value for money) อยู่ระดับมากที่สุด รองลงมาคือ หลักการมีส่วนร่วม (participation) และหลักความโปร่งใส (transparency) ด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ หลักคุณธรรม (ethics) ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารให้ความสำคัญกับการบริหารทรัพยากรที่มีจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุด โดยวางแผนการใช้งบประมาณอย่างรัดกุมและจัดระบบการใช้ทรัพยากรร่วมกันเพื่อลดความซ้ำซ้อน นอกจากนี้ยังเปิดโอกาสให้บุคลากรและชุมชนมีส่วนร่วมในการบริหาร มีระบบรายงานผลที่ชัดเจนและการสื่อสารข้อมูลอย่างทั่วถึง อย่างไรก็ตาม การพัฒนาด้านคุณธรรมจริยธรรมยังเป็นเรื่องที่ท้าทาย เนื่องจากเป็นเรื่องนามธรรมที่ต้องใช้เวลาในการปลูกฝังและยังขาดกิจกรรมส่งเสริมที่เป็นรูปธรรมอย่างต่อเนื่อง

องค์ความรู้ใหม่

การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลเป็นแนวทางสำคัญที่ช่วยยกระดับคุณภาพการศึกษา ผู้บริหารควรยึดหลักนิติธรรม คุณธรรม ความโปร่งใส การมีส่วนร่วม ความรับผิดชอบ และความคุ้มค่า เพื่อให้เกิดการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ งานวิจัยพบว่าผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโซนธานีหมื่นซิดมีคุณธรรมและจริยธรรมในการบริหาร โดยให้ความสำคัญกับความซื่อสัตย์และโปร่งใส การมีส่วนร่วมของชุมชนยังเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยส่งเสริมการบริหารที่มีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตาม ผู้บริหารยังคงเผชิญกับปัญหาด้านงบประมาณ บุคลากร และการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ซึ่งจำเป็นต้องมีการพัฒนาแนวทางบริหารที่ทันสมัย เช่น การพัฒนาตนเอง การใช้เทคโนโลยี และการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ การวิจัยชี้ให้เห็นว่าการ

บริหารตามหลักธรรมาภิบาลไม่เพียงช่วยให้สถานศึกษามีประสิทธิภาพมากขึ้น แต่ยังส่งผลต่อคุณภาพของผู้เรียนและการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 หลักนิติธรรม ผู้บริหารควรสร้างความเข้าใจและการมีส่วนร่วมในการกำหนดกฎระเบียบ โดยจัดประชุมรับฟังความคิดเห็นจากบุคลากร สื่อสารเหตุผลและความจำเป็นของกฎระเบียบอย่างชัดเจน และเปิดโอกาสให้บุคลากรร่วมพิจารณาปรับปรุงกฎระเบียบให้เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา

1.2 หลักคุณธรรม ผู้บริหารควรจัดทำคู่มือกฎระเบียบที่ชัดเจนเป็นลายลักษณ์อักษร โดยยึดหลักความเป็นธรรมและความเสมอภาค มีการประชาสัมพันธ์ให้ทุกคนรับทราบอย่างทั่วถึง และบังคับใช้กฎระเบียบอย่างเท่าเทียมกันโดยไม่เลือกปฏิบัติ

1.3 หลักความโปร่งใส ผู้บริหารควรกำหนดเกณฑ์การประเมินผลงานที่ชัดเจน เป็นรูปธรรม และเป็นที่ยอมรับของบุคลากร มีการแต่งตั้งคณะกรรมการประเมินที่หลากหลาย และแจ้งผลการประเมินให้บุคลากรทราบอย่างเปิดเผย

1.4 หลักความรับผิดชอบ ผู้บริหารควรจัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับระเบียบการใช้งบประมาณอย่างสม่ำเสมอ จัดทำคู่มือการปฏิบัติงานด้านงบประมาณที่เข้าใจง่าย และส่งเสริมให้บุคลากรเข้ารับการอบรมที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงบประมาณ

1.5 หลักการมีส่วนร่วม ผู้บริหารควรกำหนดปฏิทินการประชุมวางแผนที่ชัดเจน เชิญผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่ายเข้าร่วมประชุม รับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอย่างเปิดกว้าง และนำมติที่ประชุมไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม

1.6 หลักความคุ้มค่า ผู้บริหารควรจัดทำแผนการใช้ทรัพยากรที่ชัดเจน มีระบบการตรวจสอบติดตามการใช้ทรัพยากรที่โปร่งใส จัดทำรายงานการใช้ทรัพยากรที่ตรวจสอบได้ และเปิดเผยข้อมูลการบริหารจัดการทรัพยากรต่อสาธารณะ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 การพัฒนาแนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มอื่น ๆ สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดอุดรธานี เพื่อขยายพื้นที่การศึกษาให้ครอบคลุมงานในวงกว้าง

2.2 ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโซนธานีที่มีขีด สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดอุดรธานี

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *แนวทางการกระจายการบริหารและการจัดการศึกษาให้คณะกรรมการ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา ตามกฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์ และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา พ.ศ. 2550*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- จิตรจรรยา ทรงวิทยา. (2561). ทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา. *Journal of Roi Kaensam Academi*, 3(1), 41–57.
- ปาริฉัตร โชติชนะ. (2560). *กลยุทธ์การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน*. สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- พรวลี ตรีประภากร. (2564). *สมรรถนะผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- ยุทธนา เกื้อกุล. (2560). *การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจังหวัดชายแดนภาคใต้เพื่อสร้างผู้เรียนสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์*. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

- วิรัตน์ พงษ์มิตร. (2557). ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สารินทร์ เอี่ยมครอง. (2561). แนวทางการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในจังหวัดชัยนาท สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- สุกฤตยา ปงกันทา. (2561). กลยุทธ์การพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กำแพงเพชร เขต 1 และเขต 2. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิทยุทธศาสตร์การบริหารและการพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.
- สุจินตนา ตรงประสิทธิ์. (2560). การบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดปัตตานี. การค้นคว้าอิสระครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.
- สุพัตรา ศรีมาวงษ์. (2556). บทบาทภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ตามทัศนะของผู้บริหารและครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรีเขต 2. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.
- สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน. (2542). ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2560). การพัฒนาคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- อศิราภรณ์ วรรณรัตน์ และเสาวณี ตรีพุทธรัตน์. (2557). ปัจจัยทางการบริหารที่ส่งผลต่อความมีประสิทธิภาพของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 6. วารสารศึกษาศาสตร์ ฉบับวิจัยบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 8(4), 210-219.
- อัจฉรา จงดี. (2560). การศึกษาบทบาทการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของ คณะกรรมการ สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในจังหวัดจันทบุรีระยองและตราด. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- Campbell, R. F., Corbally, J. E., Jr., & Ramseyer, J. A. (1971). *Introduction to educational administration*. Boston, MA: Allyn & Bacon.
- Fayol, H. (1949). *General and industrial management* (C. Storrs, Trans.). London: Pitman & Sons.
- Hoy, W. K., & Miskel, C. G. (2001). *Educational administration: Theory, research, and practice* (6th ed.). New York: McGraw-Hill International Edition.
- Sergiovanni, T. J. (1982). Ten Principles of Quality Leadership. *Educational Leadership*, 39(5), 330–336.